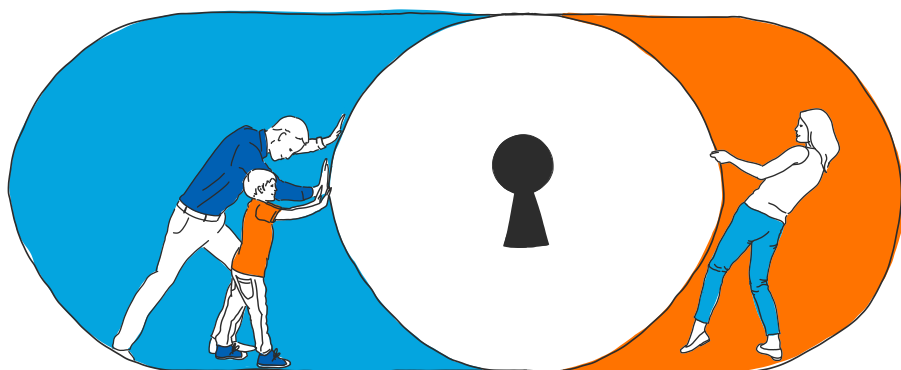

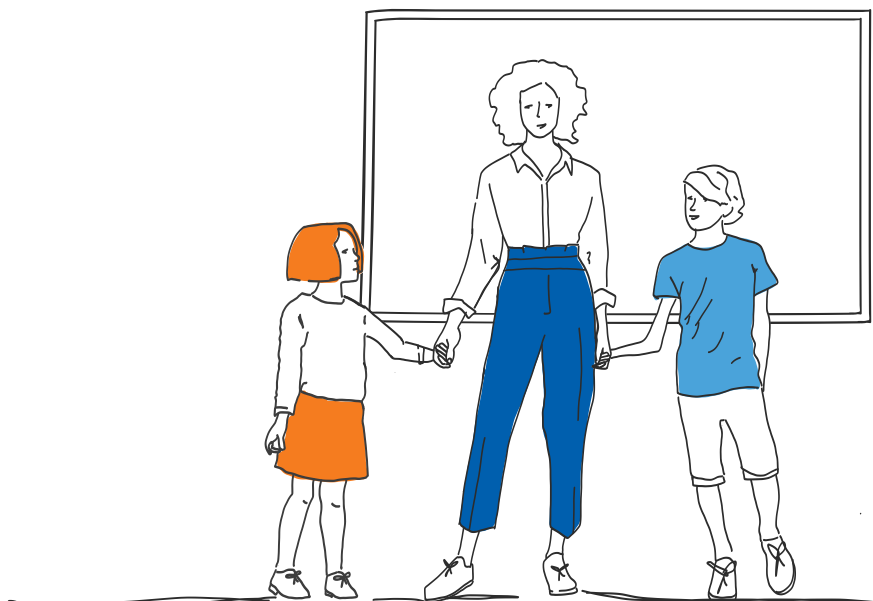
Sleutelmomenten van goed onderwijs

Een vrolijk makende bloemlezing van ervaringen

Sleutelmomenten van goed onderwijs

Een vrolijk makende bloemlezing van ervaringen

Sleutelmomenten van goed onderwijs

Een sleutelmoment is dat ene moment waarop een situatie met een kleine of grote ingreep een wending krijgt, waardoor het anders wordt dan daarvoor. Een school is bij uitstek een omgeving waar zich talloze sleutelmomenten voordoen. Soms zijn het de schijnbaar kleine gebaren die een groot verschil maken, soms zijn het juist de grote, gewaagde initiatieven die voor de gewenste ommezwaai zorgen. Ineens, of geleidelijk; voor die ene leerling, of voor een groep of zelfs de hele school. Wat deze momenten gemeenschappelijk hebben, is dat ze een nieuwe weg met nieuwe mogelijkheden open leggen, waardoor ruimte ontstaat voor ontwikkeling en groei.

Over het afgelopen schooljaar 2019-2020 kunnen we sowieso één heel groot sleutelmoment noteren: Op maandag 16 maart sloten alle scholen in Nederland op last van de overheid de deuren, als onderdeel van een serie maatregelen om de snelle verspreiding van het coronavirus te stuiten. In één klap zaten leerlingen én hun ouders thuis en lag er de levensgrote opdracht om een alternatief te zoeken voor de dagelijkse schoolgang.

De rest is recente geschiedenis. In no time ontstonden er allerlei varianten van onderwijs op afstand. Lokalen en huiskamers veranderden in opname-studio's, lessen werden gedigitaliseerd, complete lespakketten thuis bezorgd of opgehaald en leerkrachten coachten hun leerlingen – plus ouders – online door dit hele avontuur heen. Velen van hen en passant ook nog hun eigen kinderen thuis. Ook toen de scholen geleidelijk weer open gingen, werd er snel en met passie gehandeld. Met goede afspraken en dito samenwerking kon iedereen weer veilig naar school. Een huzarenstuk van de bovenste plank.

Ergens in die periode van schoolsluiting, wilden we graag met de scholen in gesprek gaan over de manieren waarop passend onderwijs in de scholen vorm kreeg gedurende het schooljaar. Juist door die ervaringen met elkaar te delen, ontstaat immers weer nieuwe inspiratie en kunnen contacten worden gelegd om van en met elkaar te leren. Dat was helaas geen optie in tijden van corona. Daarom hebben we de scholen in ons samenwerkingsverband gevraagd om sleutelmomenten met ons te delen, zodat wij die vervolgens met jullie allemaal kunnen delen.

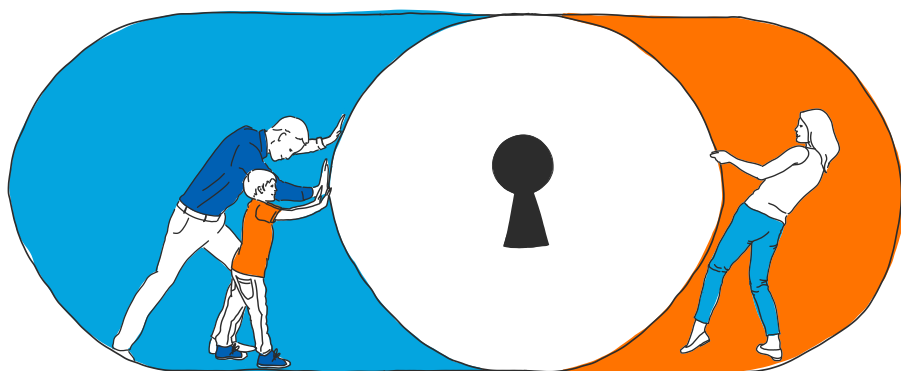
Heel veel scholen hebben aan deze oproep gehoor gegeven.
Hartelijk dank daarvoor!

Het resultaat is een vrolijk makende en inspirerende bloemlezing van successen, worstelingen en uitdagingen, soms lange routes naar een oplossing, grote stappen en kleine verschuivingen.

Hoe wij goed onderwijs samen maken!

Veel inspiratie en leesplezier gewenst.

Namens het team van Passend Onderwijs Zuid-Kennemerland,
Maroes Albers

Meer maatwerk door aanschaf BOUW! en extra investering in pedagogisch klimaat en scholing voor het team

Het implementeren van de leerlijnen voor kleuters maakte het verschil!

De leerlijnen geven ons een heel duidelijk beeld van de beginnende geletterdheid van de kinderen. Zodanig dat we beseften dat we nu heel gericht konden gaan inzetten op begeleiding van de kinderen die wat meer moeite hebben om de doelen te halen. Dit voortschrijdende inzicht heeft geleid tot de aanschaf en implementatie van BOUW! Door de inzet van het ondersteuningsbudget was het mogelijk om BOUW! aan te schaffen zonder dat we daarvoor hoefden te tornen aan onze methodeplanning.

Sinds enkele jaren bespreken en evalueren we op gezette tijden het pedagogisch klimaat in de groepen. De evaluatie liet het afgelopen jaar steeds hetzelfde beeld zien; we hebben een goed pedagogisch klimaat. Dit wordt bevestigd door de resultaten van vragenlijsten die af worden genomen bij leerlingen, ouders en leerkrachten. We misten echter een doorgaande lijn in ons aanbod op dit gebied. We zijn op de hoogte van de doelen voor de verschillende leeftijdsgroepen, maar wilden een leerlijn die daarbij aansloot en zou zorgen voor die doorgaande lijn en aanpak. Wij konden dankzij het ondersteuningsbudget alle onderdelen van Kiva (een school-breed, preventief, universeel programma t.b.v. sociale veiligheid) aanschaffen én er was nog ruimte voor scholing.

Extra begeleiding bij ASS en de kracht van positief blijven

In een van onze groepen zit een leerling met autisme. Hij valt op door zijn gedrag en het leren verloopt trager bij hem dan bij zijn leeftijdsgenoten. In de afgelopen jaren is er vooral ingezet op ondersteuning op cognitief gebied. Aanvankelijk kreeg hij individuele begeleiding op sociaal emotionele aspecten. Dit schooljaar is dat laatste opgepakt in combinatie met andere leerlingen. Dit levert mooie leermomenten op. Het 'samen spelen en samen leren' heeft een positief effect op zowel de leerling als de rest van de groep.

Misschien niet echt een sleutelmoment, maar wel iets wat ons helpt om kinderen plezier te laten houden in hun leren. Voor de hele school geldt dat wij steeds weer blijven benoemen wat een kind wél kan. Als het lezen moeilijk gaat, grijpen we per se níét ieder moment aan om met deze leerling te lezen, maar laten we deze vooral vaak ervaren en benoemen wat goed gaat. Door steeds te benoemen wat wél goed gaat, blijven kinderen gemotiveerd.

Extra een-op-een gedragsondersteuning en intensieve begeleiding op gebied van structuur

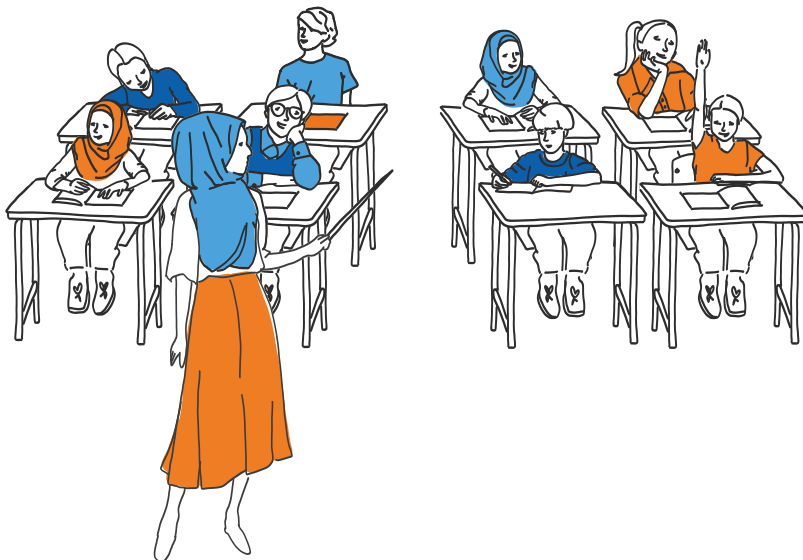
Dit schooljaar is bij ons een leerling gestart van een andere school. De leerling vertoonde sterk oppositioneel gedrag dat zich uitte in het weigeren van opdrachten en liet sterk zelfbepalend gedrag zien. In de samenwerking van school (directeur, leerkracht en extra begeleider) en ouders hebben we heel helder één lijn getrokken en deze leerling steeds weer heel strikt gewezen op de consequenties van zijn gedrag. Bovendien hebben we hem zelf bij het proces betrokken door met hem een gedragscontract op te stellen en hem dit te laten ondertekenen. Nog steeds zijn er incidenten met andere kinderen en vindt hij het moeilijk om zijn eigen rol in het geheel te zien. **Maar door steeds weer beschikbaar te zijn om individueel met hem te praten over wat er gebeurt en hoe hij zelf anders met situaties om kan gaan, hopen wij een kentering in zijn gedrag te bewerkstelligen.** Wij hopen dat door deze intensieve begeleiding een plaatsing in het gespecialiseerd onderwijs voor deze leerling niet nodig is.

Kinderen met kenmerken van autisme en ADHD hebben nog sterker dan andere kinderen behoefte aan duidelijkheid en voorspelbaarheid. Wij hebben de hulp ingeroepen van onze consulent van het samenwerkingsverband bij de uitwerking van een duidelijk dag-rooster dat geheel in tijd en pictogrammen is uitgewerkt. Ditzelfde geldt voor bijvoorbeeld het sinterklaasprogramma

en de kerstviering. Ook een schoolreisje of uitje wordt altijd vooraf door-
gesproken met de kinderen die dit nodig hebben en elk van hen krijgt een
plattegrond mee bij dergelijke tripjes. We zetten voor deze kinderen extra
begeleiding in omdat de leerkracht hier onvoldoende gelegenheid voor
heeft. **Met extra hulp en voor-structureren kan deze doelgroep ontspannen
meedoen in het schoolproces.**

Intensieve ondersteuning op weg naar het VO en inzet op verbetering van verstoorde groepsdynamiek

Voor een leerling met regelmatige schooluitval, hebben wij vorig schooljaar
intensieve begeleiding ingezet om te voorkomen dat hij geheel thuis kwam te
zitten. We vonden het vooral belangrijk dat hij het dagelijkse schoolritme niet
kwijt zou raken. De leerling voelde zich niet prettig in de groep en ondervond
problemen in de omgang met de klasgenoten. Door de hulp in te roepen van
een therapeut, die gesprekken heeft gevoerd met de leerling en speltherapie
heeft ingezet, is het gelukt het laatste schooljaar voor deze leerling redelijk
goed af te sluiten. **Na deze intensieve begeleiding, gaat het nu goed met onze
leerling in het VO.**

In de eerste helft van dit schooljaar hadden wij in een van onze middenbouwgroepen te maken met een verstoorde groepsdynamiek. Het was voor de leerkrachten moeilijk om vat te krijgen op deze dynamische groep en de structuur en de hiërarchie werden steeds minder beheersbaar. Het sociale klimaat in de groep verslechterde met de dag. Daarom hebben wij gebruik gemaakt van de expertise van de gedragsconsulenten van het samenwerkingsverband. Zij heeft een intake met de leerkrachten gedaan, observaties in de groep en vervolgens heeft ze zelf een aantal lessen gegeven m.b.t. sociale interactie. Deze gerichte interventie op de groepsdynamiek heeft zowel de leerkrachten als de kinderen nieuwe handvatten gegeven; het sociaal evenwicht in de groep is hersteld.

Extra ondersteuning en aanpassingen in lokaal t.b.v. maatwerk bij het leren

Dit schooljaar hebben we extra ondersteuning ingezet om zodoende goed te kunnen inspelen op verschillende onderwijsbehoeften van leerlingen. Denk aan remedial teaching, begeleiding bij versnellen (klas overslaan) en het ontwikkelen van een eigen leerlijn voor een leerling met hechtingsproblematiek. Extra ondersteuning en de consultant als sparringpartner maakte goede afstemming mogelijk.

Door aanpassingen door te voeren in het lokaal, hebben wij ingespeeld op de specifieke ondersteuningsbehoeften van enkele leerlingen. Denk aan: aanbrengen van geluiddemping in het lokaal en de instelling van digibord op solo-apparatuur voor een leerling met gehoorproblemen. Ook hebben wij aanpassingen gedaan met betrekking tot hygiëne ten behoeve van een van onze leerlingen. Het aanpassen van de omgeving (het lokaal) bevordert het effect van de ondersteuning aan leerlingen met deze specifieke onderwijsbehoeften.

Training van leerkrachten bij nieuwe aanpak rekenonderwijs en meer aandacht voor techniek

Wij hebben de aanpak Exova Math ingevoerd m.b.v. teamscholing. Het gaat om een school-brede manier van werken die uitgaat van verschillen. Exova Math is een adaptieve rekenmethode verdeeld over domeinen. Kinderen schalen zich van te voren in of doen dit samen met de leerkracht en kunnen vervolgens in hun eigen tempo aan de slag. Er wordt gewerkt met instructiefilmpjes, uitlegkaarten en dit alles wordt aangevuld met instructies op maat.

Er wordt nu veel meer ingezet op het betekenisvol maken van het rekenen en de aanpak sluit naadloos aan bij de vier handelingsniveaus van rekenen (informeel handelen, concreet voorstellen, abstract voorstellen en formeel handelen).

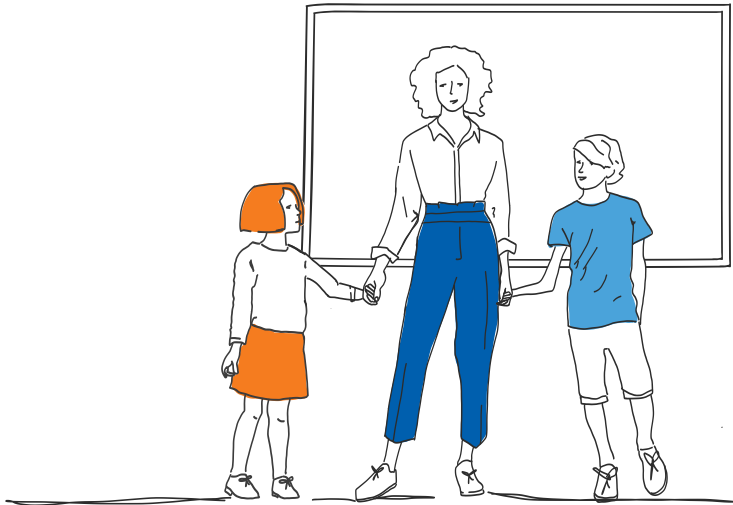
Steun bij zoektocht naar passende plek voor leerling met complexe problematiek

Op onze school is de relatie tussen gezin en school doorgaans een langdurige, omdat families hun kinderen al generaties lang naar onze school laten gaan. Soms maakt dit gegeven het lastig om ouders duidelijk te maken dat de grens van onze mogelijkheden is bereikt en we voor een leerling een andere passende plek moeten vinden. Dit schooljaar hebben wij ervaren hoe waardevol de ondersteuning van het samenwerkingsverband kan zijn om in dit soort situaties de juiste beslissingen te (durven) nemen en goede gesprekken te blijven voeren met alle betrokkenen. Een leerling had ernstige spraak/taal- en motorische problemen, was moeilijk te verstaan en viel voortdurend. Na jarenlang onderzoek bleek er sprake te zijn van een complexe diagnose. De leerling kreeg voor elk vak een eigen leerlijn, eigen materiaal en veel een-op-een ondersteuning. Het werd ons door gesprekken met de consultant van het samenwerkingsverband duidelijk dat deze leerling bij ons in feite tussen wal en schip viel met deze complexe onderwijsbehoeften. De leerling kwam noch in aanmerking voor onderwijs op een cluster 2 school (spraak-taalproblematiek); noch op een cluster 3 school (voor chronisch en langdurig zieke kinderen). Uiteindelijk zijn we in goed overleg met ouders uitgekomen op het gespecialiseerd onderwijs, met extra ondersteuning op spraak/taal- en motorisch gebied.

Dit proces was een flinke uitdaging, maar we hebben ons gesteund gevoeld door experts van het SWV. Onze leerling heeft inmiddels op de nieuwe school de draai gevonden.

Maatwerk met extra intensieve ondersteuning en Rots en Water training voor het hele team

We hebben op onze school een aantal leerlingen met bijzondere onderwijsbehoeften. Zij hebben veel ondersteuning nodig om tot leren te komen. We zetten ons ervoor in om deze leerlingen bij ons te houden, mits ze voldoende zelfstandig kunnen werken en blij zijn bij ons op school. Het ondersteuningsbudget vanuit het samenwerkingsverband wordt gebruikt om een onderwijsassistent in te zetten voor deze leerlingen. Zij rekt bijvoorbeeld elke dag met deze leerlingen, op eigen niveau. Ook zijn er ondersteunende materialen aangeschaft om het onderwijs voor deze leerlingen mogelijk te maken. *Met ondersteuning kunnen kinderen in hun eigen wijk, met broers/zussen en vriendjes naar school.*

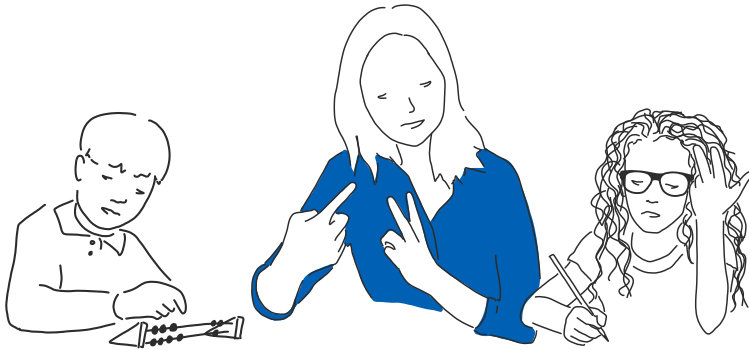

De inzet van Rots en Water bij ons op school is één groot sleutelmoment. Alle leerkrachten zijn inmiddels gecertificeerd trainer en doen met hun eigen groep elke vier weken een les uit het programma. Dat resulteert erin dat alle leerlingen het hele jaar door (ook buiten de lessen) worden aangesproken in

de 'rots en watertaal'. Alle leerkrachten doen dit op dezelfde manier en op elk moment van de dag. Denk aan tijdens het buitenspelen of gedurende het werken op de gang. Zo leren we kinderen zich te realiseren dat zij een keuze hebben in hoe zij zich gedragen. Door kinderen aan te spreken in 'rots en watertaal' geven we hen een goede basis voor gedrag.

Passend aanbod met High Dosage Tutoring (HDT) en Ik + Jij = Wij

Voor onze school is het inzetten van het project High Dosage Tutoring (HDT) echt een waardevolle toevoeging op ons passend onderwijs. Dit project wordt bekostigd door een gemeentesubsidie en het samenwerkingsverband. We doen nu voor het derde jaar mee en we merken hoe goed het werkt. We zien dat de inzet van één tutor op twee leerlingen van enorme waarde is.

Wij maken als school veel gebruik van de trainingen van het samenwerkingsverband. Zo hebben we de training Ik + Jij = Wij eerst buiten school met een groep gedaan, onder begeleiding van een gedragsconsulent. Inmiddels hebben we Ik + Jij = Wij ook opgepakt voor IB'ers en leerkrachten zodat we het programma zelf in de school kunnen inzetten. Ook maken we gebruik van de mogelijkheid om specialisten hoogbegaafdheid van het in te zetten. De trainingen en de inzet van experts van het samenwerkingsverband vergroten de expertise binnen de school als geheel.

Ondersteuning voor leerling met TOS, meer ambulante tijd en betere leesresultaten met BOUW!

Wij hebben een leerling op school die in de bovenbouw is ingestroomd vanuit het gespecialiseerd onderwijs (cluster 2, gehoor- en spraak/taalproblematiek).

De leerling heeft een TOS (taalontwikkelingsstoornis) en er is behoefte aan extra begeleiding. Naast ondersteuning in de klas – denk aan: dichtbij de leerkracht zitten, verlengde instructie en herhaling van taalopdrachten – krijgt deze leerling ondersteuning buiten de klas voor begrijpend lezen en spelling. Eerder werd een deel van deze begeleiding geboden door de ambulante begeleider vanuit cluster 2, maar dit arrangement is gestopt. Een leerkracht is een dag per week ambulant om extra ondersteuning te geven aan deze en andere leerlingen. **Nu, halverwege de volgende groep, presteert deze leerling ver boven verwachting op het gebied van rekenen en kan hij met wat ondersteuning de reguliere leerstof doorlopen. Hij heeft vrienden en gaat met plezier naar school.**

Al jaren zijn we niet tevreden over de leesresultaten in groep 3. Nadat we het onderwijs in groep 2 grondig hebben bekeken, kwamen we tot de conclusie dat aan het einde van groep 2 vrijwel alle leerlingen voldeden aan de criteria om naar groep 3 te gaan en voldoende letterkennis hadden. Dit schooljaar hebben we BOUW! ingevoerd in groep 3. De helft van de leerlingen behaalden vervolgens AVI-niveau M3; vorig schooljaar was dat 10 tot 15 procent. We zijn tevreden over de vooruitgang! **Volgend jaar gaan we bij de risicoleerlingen in groep 2 ook aan de slag met BOUW!**

Intensieve begeleiding voor individuele leerling en ondersteuning bij impuls rekenonderwijs

Een leerling met een diagnose, heeft gedurende drie maanden intensieve bijna een-op-een begeleiding gekregen. Hierbij is gebruik gemaakt van de technieken van 'Geef me de vijf'. Doel van deze begeleiding was om de leerling te leren effectief gebruik te maken van opgebouwde systemen en routines. Stapje voor stapje is hierdoor terugkeer in de groep mogelijk geworden. **Er is nog steeds 'achtervang' voor deze leerling, maar door de begeleiding lukt het meestal zelf.**

Samen met onze onderwijsconsulent hebben we een verbeterplan opgezet naar aanleiding van de tegenvallende rekenresultaten van de E-toetsen in juni 2019. In het belang van een goede analyse hebben we gedurende een bepaalde periode een rekeninterventie ingezet op automatiseren. **Na deze extra inzet maakten bijna alle leerlingen groei door op het gebied van automatiseren.**

Extra ondersteuning in kleutergroepen en impuls vroeg-signalerings

Door extra assistentie in te zetten in de kleutergroepen, is het mogelijk om de dag te beginnen met een gesplitste kring voor de combinatiegroep 1 en 2. Zo kan effectief worden gewerkt aan het VVE Piramide programma. Hierbij wordt het DPL (Doordacht Passend Lesmodel) toegepast. De begeleiding van het circuitwerk door leerkracht en assistente is intensiever; tutoring in subgroepen leidt tot meer aanbod op de leervoorwaarden voor groep 3.

Het effect van werken met kleine groepen: meer interactie en betrokkenheid en adequater aanbod.

We werken aan een stappenplan voor vroeg-signalerings. De interne begeleiders van twee van onze scholen die regelmatig te maken hebben met leerlingen met intensieve onderwijsbehoeften die vooraf niet bekend waren, hebben een opzet gemaakt voor een stroomdiagram. Dit is de basis geweest voor regelmatig overleg met de consulent van het samenwerkingsverband en diverse ketenpartners. Doel is om met elkaar te komen tot een adequate werkwijze in de vorm van een praktisch stappenplan waarbij alle betrokkenen op de route naar de basisschool alert zijn op zorgen over de ontwikkeling van jonge kinderen die kan leiden tot uitval. Zodat deze leerlingen in overleg met ouders zo snel mogelijk het onderwijs kunnen krijgen wat het best passend is voor hen. Onze IB-ers zijn door de doorgaande lijn van peuters naar kleuters in de school al in een vroeg stadium betrokken.

Extra uren voor startende interne begeleider t.b.v. inwerken én hulp op locatie bij verrichten van maatwerk

Onze interne begeleider heeft veel tijd, aandacht en energie gestoken in de gezamenlijke zoektocht naar een passende onderwijsplek voor een kleuter van wie al snel duidelijk was dat onze school (nu) niet kan bieden wat hij nodig heeft. Hierbij is hulp gezocht bij het samenwerkingsverband in de vorm van observatie en consultatie van experts. Aanvankelijk schrokken ouders van het idee op zoek te moeten naar een andere school. De samenwerking is echter heel goed verlopen doordat de IB-er samen met hen andere scholen is gaan bezoeken en er veel tijd en ruimte is genomen om met elkaar in gesprek te blijven en het proces zorgvuldig te doorlopen. Ouders hebben uiteindelijk met tevredenheid een passende school voor hun kind gekozen. **Door samen te blijven optrekken als school en ouders is warme overdracht naar de volgende school optimaal verlopen.**

In verband met een verhuizing is een leerling uit onze bovenbouw ingestroomd op een andere school binnen ons bestuur. Deze leerling had specifieke onderwijsbehoeften en de nieuwe school had bij aanvang extra hulp nodig om hierin te kunnen voorzien. Na een aantal gesprekken zijn goede afspraken gemaakt. Wij hebben ICT leermiddelen uitgeleend omdat de leerling gewend was hiermee te werken. De ICT-specialist én zijn oude leerkracht hebben de nieuwe school begeleid bij de inzet ervan. Een van onze leerkrachten, die een dag per week ambulant is voor leerlingenzorg, heeft de leerling wekelijks op de nieuwe school begeleid, in samenspraak met de nieuwe leerkracht. **Door begeleiding vanuit de oude school op de nieuwe school is afstemming goed gelukt.**

Korte lijnen op weg naar gespecialiseerd onderwijs, extra ruimte voor IB, inzet HB-expert voor HB leerling

Een leerling uit de bovenbouw heeft dit schooljaar de overstap gemaakt naar het gespecialiseerd onderwijs. In dit proces zien wij de korte lijnen tussen de intern begeleider van de ontvangende school, de externe hulpverleners, ouders en onze school als een sleutelmoment. Het vereiste TLV-A formulier is een voor alle partijen goed werkbaar, kort en bondig document waarop we alle waardevolle informatie over de leerling goed konden verwoorden. De snelheid waarmee de tijdelijke plaatsing in het gespecialiseerd onderwijs door de eenvoudige procedure geregeld kon worden, was voor ons heel fijn.

Resultaat van dit alles is dat de leerling – die in de reguliere groep regelmatig last had van angstaanvallen – zich nu goed ontwikkelt op de andere school. In de groep is tot het moment van verwijzing een onderwijsassistent ingezet om deze leerling extra te begeleiden én de groep af en toe over te nemen zodat de leerkracht het kind mentaal kon bijstaan als dat nodig was.

Dit schooljaar hebben wij gebruik gemaakt van de expertise die het samenwerkingsverband in huis heeft gehaald in het kader van versterking van het onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen. Wij hebben een hulpvraag neergelegd over een onder-presterende leerling en zijn vervolgens in contact gekomen met een HB-expert van het samenwerkingsverband. Zij heeft een observatie in de groep gedaan en met ons meegedacht over aanpassingen in het aanbod voor deze leerling. Ook zijn we in gesprek gegaan met ouders. Samen (ouders, HB-expert, leerkracht en intern begeleider) hebben wij een plan gemaakt voor de komende periode. **De praktische tips die wij hebben gekregen konden wij direct inzetten. We zijn met deze interventies gestart en het eerste resultaat is positief.** De HB-expert houdt contact met ons en bij vragen kunnen wij op haar terugvallen. Dat is een geruststellend gevoel.

Inzicht in SOP en referentieniveaus en echt samen aan gedrag werken

In samenwerking met onze onderwijsconsulent, hebben de IB-er en de directeur een studiedag voorbereid rondom het actualiseren van ons School Ondersteuningsprofiel (SOP). Dit werd uiteindelijk een online bijeenkomst, omdat we niet meer fysiek bij elkaar konden komen. **De opbrengst tot nu toe is dat wij ons als team en MT meer bewust zijn van de betekenis van ons SOP als middel voor schoolontwikkeling.** Ook is bij leerkrachten kennis en inzicht gegroeid over de referentieniveaus en hoe wij hiermee als school beter passend aanbod kunnen realiseren, op kind- en op groepsniveau.

Wij hebben in school een aantal keer gebruikgemaakt van de expertise van een gedragspecialist van het samenwerkingsverband. Zij heeft een observatie gedaan in de groep en naar aanleiding daarvan aan de leerkracht tips en tricks gegeven voor een betere groepsdynamiek. **Heel fijn om de groepsleerkracht dan te horen zeggen: 'Het werkt echt...'** Ook heeft de gedragsconsulent een observatie gedaan in een groep, gericht op een individueel kind. Daarbij gaf zij aan dat niet alleen kind-factoren een rol speelden, maar dat ook moest worden gewerkt aan het klassenmanagement. Dit eerlijke advies van deze gedragsconsulent geeft het gevoel dat we het echt samen doen.

Hulp van expert bij verantwoord versnellen HB leerling en ondersteuning bij onderzoek naar TOS

In de middenbouw hebben wij een leerling met een aangetoond hoog IQ; sinds groep 3 krijgt hij plusaanbod voor rekenen, lezen en spelling en daarnaast krijgt hij een maal per week extra verrijking in onze 'plusklas'. Vanaf medio groep 5 gaat de leerling een maal per week naar de Day a Weekschool (DWS). Ouders gaven bij ons aan dat ze graag zagen dat hun kind een groep over zou slaan. Via de onderwijsconsulent hebben wij ondersteuning gekregen van een expert op het gebied van hoogbegaafdheid. Zij is met de leerkrachten en de ouders van deze leerling in gesprek gegaan en heeft geobserveerd in de klas. **Er volgde een nagesprek en wij hebben goede adviezen gekregen voor hoe we de leerling verantwoord kunnen laten versnellen midden in het schooljaar.** Wij hebben de inbreng van deze expert en de verdere gang van zaken als zeer zinvol ervaren.

Een leerling in de middenbouw is sinds enige tijd onder behandeling van een logopediste vanwege een sterk stagnerende ontwikkeling op het gebied van woordenschat. Ondanks de behandeling was er bij het volgende toetsmoment, een half jaar later, slechts minieme groei. Het advies was om deze leerling bij een audiologisch centrum aan te melden voor nader onderzoek. Onze onderwijsconsulent begeleidt ons op dit voor ons onbekende terrein en bracht ons in contact met de experts van de Van Gilseschool. **Heel prettig om met iemand te kunnen sparren en advies te krijgen.** Inmiddels heeft er verder onderzoek plaatsgevonden en is bij de leerling een TOS vastgesteld. De onderwijsconsulent van het samenwerkingsverband blijft zeer geïnteresseerd in hoe het met de leerling gaat.

Maatwerk in begeleiding voor makkelijk én moeilijk lerende kinderen

Op onze school zitten veel kinderen die makkelijk leren. Door het aanbod voor de hele groep beter af te stemmen op deze populatie, krijgen meer kinderen in de groep standaard verrijking. De kinderen die nu gebruik maken van de Maatklas (verder verrijkend aanbod) zijn kinderen die nóg meer specifieke begeleiding en uitdaging nodig hebben. **Door middel van blokplanning en hoge orde doelen stellen bij de 'gewone' leerdoelen worden kinderen in de groep meer op niveau bediend.**

We hebben het aanbod in de groepen nu in het geheel op een hoger niveau gebracht, maar er zijn nog altijd kinderen die juist extra begeleiding nodig

hebben. De meeste kinderen hebben voldoende aan verlengde instructie door de leerkracht. **Voor kinderen die moeilijk tot leren komen, zetten we twee ochtenden per week een remedial teacher in op onze school.** Zij begeleidt de kinderen met een eigen leerlijn. In een OT (ondersteuningsteam) bespreken de betrokkenen bij de ondersteuning – de kring om een leerling – welke hulp passend is. Afspraken worden gemaakt en zes weken later zitten dezelfde mensen weer om tafel. Hierdoor is de begeleiding veel beter op elkaar afgestemd.

Maatwerk door groepen doorbrekend rekenen en extra ondersteuning in de groepen

Dit schooljaar hebben we gelijke rekenuren voor groep 5 tot en met 8 ingesteld. Dit biedt ons de mogelijkheid om groepen doorbrekend te werken. **Door de rekentijd gelijk te trekken, is werken op het eigen niveau gemakkelijk te realiseren.** Leerlingen kunnen op deze manier immers gemakkelijker aansluiten bij het rekenaanbod van een groep hoger of lager binnen onze methode Getal & Ruimte Junior. Door het op deze manier te organiseren, kunnen zij bovendien zelfs helemaal op een eigen leerlijn functioneren bij het rekenen.

We organiseren onder schooltijd extra rekenmomenten met onze reken-specialist om het probleem waar leerlingen tegenaan lopen te kunnen diagnosticeren. Dit gebeurt één maal per week 20 minuten. De rekenspecialist krijgt zo helder zicht op de zaken waar leerlingen op uitvallen. Er wordt gewerkt met concreet materiaal en van daaruit steeds verder naar abstractie. **Een van onze onderwijsassistenten krijgt instructie van de rekenspecialist zodat zij drie keer per week de oefenmomenten met deze leerlingen kan begeleiden.** Wij hebben extra formatie ingezet om meer oefenmomenten te kunnen organiseren.

Interventie t.b.v. vlottrekken verstoorde groepsdynamiek en succesvolle verwijzing naar gespecialiseerd onderwijs

In twee van onze bovenbouwgroepen was een ernstig verstoorde groepsdynamiek ontstaan. In deze groepen hebben wij begeleiding vanuit de organisatie OOK Pedagogisch ingezet. Dit was een intensief traject van een aantal weken. De kinderen en de leerkrachten hebben handvatten gekregen om op een constructieve manier een groep te vormen en te zijn.

Leerlingen en leerkrachten werken echt samen aan positieve groepsdynamiek.

Een van onze leerlingen in de middenbouw was zowel op school als thuis volledig vastgelopen, de ontwikkeling stagneerde. Met hulp van in totaal elf professionals is voor deze leerling een passende onderwijsplek gerealiseerd in het gespecialiseerd onderwijs. **Alle professionals deelden hun kennis en werkten samen om tot een passende oplossing te komen.** De leerling gedijt op de nieuwe school en komt daar weer tot leren.

Extra leerkrachtondersteuning voor online leesonderwijs in kleine groepen

Tijdens de lastige tijd van de schoolsluiting, maakten we gebruik van Google Classroom voor de groepen 4 t/m 8. **Wat zijn wij blij als school dat ieder kind vanaf groep 3 een eigen Chromebook heeft!** Deze gingen met de leerlingen mee naar huis om ook daar te gebruiken voor het online aanbod. Voor de kleuters zetten we sterk in op woordenschat via ons eigen YouTube kanaal. Groep 3 werkte online, elke leerling stuurde twee keer per week een filmpje naar de juf waarop ze zelf aan het voorlezen zijn.

We zijn in deze periode van onderwijs op afstand ook kleine groepjes kinderen online gaan uitnodigen om samen te lezen. **Zo konden we het leesniveau van deze kinderen op peil houden.** Speciaal hiervoor hebben we extra leerkracht-ondersteuners ingezet. De digitale middelen die we hebben en de extra ondersteuning maakt online lesgeven goed te doen.

Inzet vaste kindercoach in de school en extra ondersteuning in de groepen

Een leerling in een van onze groepen heeft 'kopzorgen'. Ouders gaan scheiden en er is nog veel onduidelijk. De leerontwikkeling stagneert en er is sprake van motivatieproblemen en veel conflicten met andere kinderen. Om de leerling te helpen hebben we een kindercoach ingezet die in school met de leerling aan de slag gaat en ook ouders erbij betrekt. Ook de klas is onderdeel van de coaching. Dat heeft geholpen. De leerling kan nu positieve gedachten oproepen en heeft meer inzicht als het gaat om de eigen rol in de groep. Dat geeft een trots gevoel. We hebben de uren van de kindercoach uitgebreid en in onze school de Pitstop opgezet voor twee dagen per week. Hier krijgen kinderen coaching en kunnen ze even bijkomen als ze dat nodig hebben. Ook worden er trainingen aangeboden zoals Brugklastraining en Meidenvenijn. **De coach ziet de kinderen in de schoolomgeving en kan juist in korte contactmomenten met leerlingen, leerkrachten en ouders het verschil maken.** Het effect van de begeleiding is ook buiten die momenten goed merkbaar.

In onze groepen 7 zitten veel kinderen met intensieve onderwijsbehoeften op zowel cognitief, sociaal-emotioneel als werkhouding gebied. Het lukt de leerkracht ondanks grote inzet onvoldoende om goed af te stemmen op al die verschillen. De dynamiek in de groepen is negatief en de leerkracht komt te weinig toe aan instructie. Om het mogelijk te maken leerlingen in kleine groepjes op maat te begeleiden, hebben we voor enkele dagdelen een onderwijsassistent ingezet voor beide groepen. Zij begeleidt ook enkele leerlingen met een OPP (ontwikkelingsperspectief). **Deze ondersteuning zorgt ervoor dat de negatieve groepsdynamiek wordt doorbroken en er meer rust ontstaat in de groepen.** Dat komt de werksfeer ten goede. We zouden de uren van de onderwijsassistent graag uitbreiden.

Meer en beter passend aanbod door te werken met theoretische én praktische talentklassen

Sinds twee jaar hebben we naast de 'plusklas' (inmiddels Talentklas Theoretisch genoemd), ook een Talentklas Praktisch. Kinderen met een beroepsgericht uitstroomprofiel of leerlingen die om een andere reden een ander, meer praktisch aanbod nodig hebben – denk aan kinderen met een laag zelfbeeld, ADHD, ingewikkelde thuisproblematiek – volgen eens per week in een klein groepje kook-, techniek- of tuinlessen onder begeleiding van een

van onze lerarenondersteuners. Niet alleen krijgen zij hier praktisch aanbod, kinderen raken er ook op een mooie en vanzelfsprekende manier met elkaar in gesprek over allerlei onderwerpen. Tijdens de praktische lessen ontstaan gesprekken die doen denken aan 'De taarten van Abel'. In de groepen 5 t/m 8 werken we met begrijpend lezen groepsdoorbroken,

zodat we meerdere niveaugroepen kunnen realiseren en daardoor beter op maat kunnen lesgeven. In eerste instantie husselden we de groepen 5 t/m 8 door elkaar, nu doen we dit met de groepen 5 t/m 7 en 6 t/m 8. Sterke lezers uit groep 4 sluiten ook aan. Door de organisatie aan te passen, kunnen we meer maatwerk verrichten in niveaugroepen.

Maatwerkklas voor cognitief talent en extra steun voor anderstalige zij-instromers

Op onze school zitten veel leerlingen met bovengemiddelde capaciteiten. Deze leerlingen gaan een dag per week naar de Maatwerkklas, waar het onderwijs op twee verschillende manieren vorm krijgt. Er zijn twee groepen leerlingen, uit steeds twee gecombineerde klassen, die naast hun gewone werk in de klas meer uitdaging nodig hebben. Zij krijgen naast hun weektaak in de klas een extra weektaak voor 'pluswerk' die ze invullen samen met de Maatklasdocent. Zij maken samen een inschatting van de hoeveelheid werk en reflecteren op het werk van de vorige extra weektaak én op hoe dit is gegaan. Met hun groepsdocent spreken zij daarnaast af wat er in de gewone weektaak geschrapt kan worden. De begeleiding van de Maatwerkdocent is vooral procesgericht, de begeleiding van de leerkracht is vooral gericht op de inhoud van het maatwerk. Op deze manier denken wij het eigenaarschap

van de leerling te vergroten. Ook is er een groep leerlingen die behalve meer uitdaging, ook behoefte heeft aan gelijkgestemde leerlingen. Bij deze leerlingen wordt, naast het bieden van een programma met veel aandacht voor zelf-ontdekkend leren, ook veel tijd besteed aan de executieve functies.

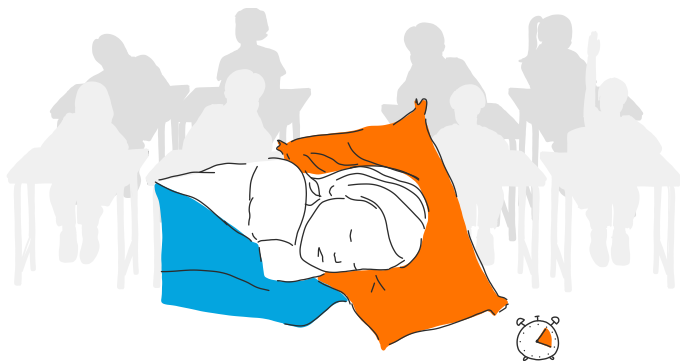
De laatste jaren stromen steeds meer (expat)leerlingen vanuit het buitenland in op onze school. Soms hebben deze leerlingen al Nederlandse les gehad, vaak ook niet. Instromen in een taalklas (zoals de ITK - internationale taalklas) is niet altijd een optie, terwijl er wel diverse 'problemen' spelen bij de afstemming op hun onderwijsbehoeften. Omdat onderwijs in het land van herkomst vaak moeilijk vergelijkbaar is met het reguliere Nederlandse onderwijs, worden voorafgaand aan plaatsing in een jaargroep testen afgenomen op de vakken technisch en begrijpend lezen, spelling en rekenen.

Soms blijkt dat de achterstand ten opzichte van leeftijdsgenoten erg groot is op bepaalde leerstofonderdelen en dat de leerling niet kan aansluiten bij het reguliere breedteaanbod. Iets anders is dat bij ons op school vanaf de kleuterklas Engels wordt gegeven, maar het niveau van deze zij-instromers ligt vaak veel hoger. Wij hebben extra IB-uren vrijgemaakt voor het toetsen van anderstalige leerlingen. Daarnaast hebben wij voor een dag per week een docent als 'vliegende keep' vrijgemaakt die docenten kortdurend vervangt, zodat zij kunnen werken met kleine groepjes of individuele leerlingen.

Wij willen toewerken naar de inzet van een specifieke begeleider die de docenten kan helpen bij de afstemming op deze doelgroep waar onderliggende taalproblemen nogal eens verhinderen dat leerlingen hun daadwerkelijke capaciteiten kunnen laten zien.

Passend onderwijs via persoonlijk leerplan en onderhoud van triade leerling-ouders-leerkracht

Bij onze school heeft iedere leerling een individueel leerplan. Bijzondere afspraken worden indien nodig in dit leerplan opgenomen. Een chronische aandoening zorgde bij één van onze leerlingen voor lichamelijke klachten. Door problemen met de handgewrichten, ging het schrijven steeds moeilijker. Wij hebben voor deze leerling een laptop aangeschaft. Daarnaast hebben we afspraken over hoe we in deze situatie de continuïteit van het onderwijs zo goed mogelijk kunnen waarborgen. Door de openingstijden van onze school kunnen wij het zó organiseren dat deze leerling onderwijs kan blijven volgen in eigen tempo en via een eigen leerroute.

Wij hebben een leerling op school die langdurig ziek is. **Met maatwerk bieden we deze leerling een regelmatig leven op de basisschool.** Voor deze leerling is het belangrijk dat er een mogelijkheid is om onder schooltijd even te gaan slapen in een aparte ruimte; dat hebben we geregeld. De leerling krijgt in de ochtend onderwijs aangeboden in de eigen groep en slaapt tussen 13 en 16 uur op school. Daarna krijgt de leerling een uur individuele begeleiding. Onze school is van 8 tot 18 uur geopend voor onderwijs. Deze leerling heeft hierdoor de mogelijkheid om onderwijs geheel op maat te krijgen, met behulp van extra ondersteuning.

Een van onze leerlingen heeft het regelmatig moeilijk tijdens de lunchpauze. Om haar te helpen om te gaan met deze soms ingewikkelde sociale situaties, is in haar persoonlijk leerplan een individuele afspraak gemaakt. Zij mag naar binnen als ze dit bij de begeleidende leerkracht heeft aangegeven en zoekt dan een rustige plek in haar bouw of bij een van de leerkrachten in een gespreksruimte. Deze afspraak werd iedere tien weken geëvalueerd en indien nodig gecontinueerd. **Na twintig weken was de afspraak niet meer nodig en lukte het haar om met plezier mee te spelen tijdens de lunchpauze.**

Door anders organiseren beter inspelen op verschillen en maatwerk door inzet extra begeleiding

In beide groepen drie constateerden we enorme verschillen tussen de leerlingen. Hier lagen uiteenlopende oorzaken aan ten grondslag, zoals NT2-problematiek, thuissituatie, leerproblematiek. Zeker acht kinderen kwamen voor doublure in aanmerking. We hebben er echter voor gekozen om alle kinderen in groep 4 te plaatsen en met twee leerlijnen te gaan werken. Kinderen die 'anders leren' krijgen verbreding aangeboden; samen-

werking met ouders is hierbij een voorwaarde. Halverwege groep 4 bespreken we de opties voor het vervolg: aanhaken bij de ‘reguliere’ groep 4 (op één of meer kernvakken) of de leerling ontwikkelt zich conform verwachting in de aangepaste leerlijn. Voor die laatste groep houden we de optie tot vertraging open, met een hard einddoel. Desondanks is één leerling verwezen naar gespecialiseerd onderwijs op basis van de specifieke onderwijsbehoeften van het kind. Wij verwachten toenemende verschillen tussen leerlingen en passen onze organisatie hierop aan.

Een van onze leerlingen heeft een complexe medische diagnose. In de loop van de jaren werden de bijbehorende specifieke onderwijsbehoeften steeds duidelijker. Zeker na de diagnose werd helder wat dit alles betekende voor de leerling én voor ons aanbod. Zowel mentaal als fysiek is de betreffende aandoening een grote belasting; erkenning en goede begeleiding is van groot belang voor welbevinden en ontwikkeling. Specifieke behoeften liggen er op het gebied van gedrag, structuur, sociale omgang en de wijze van aanspreken. Buiten school is er begeleiding van onder meer een psychologe. Goede ondersteuning vraagt zeer intensieve afstemming tussen leerkrachten en hulpverlening. In de loop der jaren raakten wij steeds meer handelingsverlegen omdat er veel een-op-een begeleiding en instructie nodig was. Zelfs de maximale inzet van ondersteuning in de groep bleek onvoldoende. Ouders, hulpverlening en school wilden heel graag meer maatwerk bieden. We kwamen voor de keuze te staan tussen verwijzing naar gespecialiseerd onderwijs of nog meer begeleiding inzetten op school. We hebben via een (medisch/chronisch) TLV op de basisschool meer ondersteuning kunnen regelen door iemand die ook thuis de begeleiding geeft. Met een OPP kunnen wij deze leerling bij ons op school houden. We merken dat de leerling is gegroeid in ontwikkeling én dat het welbevinden is toegenomen.

Inzet extra expertise bij afstemmen op HB leerling en herziening leesaanbod en dyslexieprotocol

Een van onze leerlingen gaf aan zich anders te voelen dan anderen en zich te vervelen op school. Wij merkten aan signalen die hij afgaf dat hij niet goed in zijn vel zat. Daarop hebben we hulp ingeroepen van een HB-expert van het samenwerkingsverband. Op haar advies hebben we hem door getoetst en verrijkend aanbod gegeven. En we hebben hem geholpen zichzelf beter te begrijpen met behulp van enkele boeken die ons waren geadviseerd.

Door verrijking van aanbod en meer zelfinzicht gaat deze leerling weer met plezier naar school. Aan Day a Week school kon onze school dit jaar helaas niet deelnemen.

Wij hebben in de eerste periode van dit schooljaar het technisch leesonderwijs doorgelicht door middel van groepsbezoeken, data analyses, materiaal onderzoek en gesprekken met de leerkrachten. Voor het leesonderwijs op niveau 1 hebben we een onderwijsplan gemaakt dat we door het jaar heen regelmatig hebben besproken. Ook is het aanbod op leesniveau 2 tot en met 4 aangescherpt en vertaald in een nieuw dyslexieprotocol. Nu we een gefundeerde en heldere leerlijn hebben neergezet, zien we de leesresultaten verbeteren.

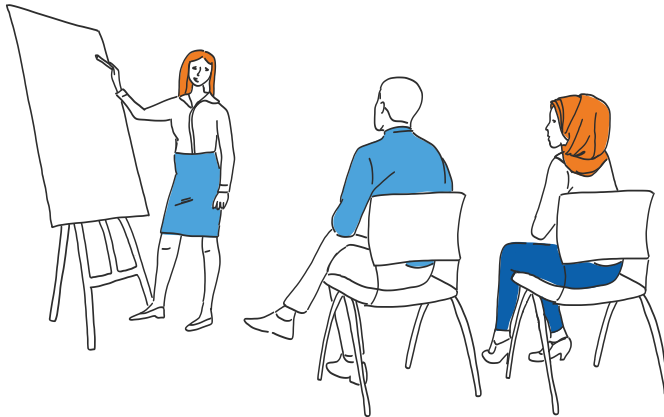
Didactische inhaalslag en vloeiende doorgaande lijn en meer duidelijkheid dankzij capaciteitenonderzoek

We hebben vanaf februari 2020 de combinatiegroep 3/4 gesplitst in een groep 2/3 en een enkele groep 4. Hierdoor is groep 4 een kleine groep geworden, waarmee wij nu effectief een inhaalslag kunnen maken, met name belangrijk voor een deel van de leerlingen in deze groep met een achterstand op zowel didactisch als sociaal-emotioneel gebied. De aansluiting van groep 2 bij groep 3 zorgt voor een doorgaande lijn.

Omdat we ons ernstig zorgen maakten om de algehele ontwikkeling en in het bijzonder de spraak-taal ontwikkeling van een van onze kleuters, hebben wij een WNV-NL (non-verbale IQ-test) af laten nemen. De afname van de test heeft er mede toe geleid dat deze leerling in het kinderziekenhuis is gezien en dat er een medische diagnose is gesteld. We zijn bezig met de vervolgstappen. Mede door capaciteitenonderzoek is meer bekend geworden over de medische situatie van de leerling.

School-brede evaluatie opbrengsten en professionalisering team

Na de M-toetsen halverwege het schooljaar hebben we onze opbrengsten gezamenlijk geëvalueerd. Daarbij werd duidelijk dat de opbrengsten voor het vak rekenen nog niet volledig in lijn zijn met de schoolambitie. Dit schooljaar zijn we gestart met een nieuwe methode WIG5. **Op basis van de evaluatie van de opbrengsten met het hele team, hebben we met elkaar school-breed interventies ontwikkeld voor het vak rekenen.**

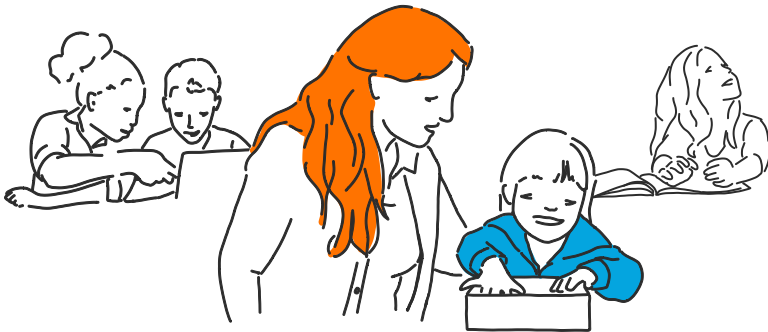
Deze school brede manier van werken aan interventies is nieuw voor ons. Als team zijn wij het afgelopen schooljaar getraind in De Kunst van het Lesgeven. Wij zijn onder meer begeleid bij de inzet van het Effectieve Directe Instructiemodel (EDI). Leerkrachten worden getraind in het effectief neerzetten van een doelgerichte les door een afgewogen combinatie van adequaat didactisch handelen, klassenmanagement en aandacht voor het pedagogisch klimaat. **Plezier in het lesgeven, betrokkenheid verhogen en eigenaarschap intensiveren staan voorop!**

Met ondersteuning van OnderwijsAdvies werken wij aan een doorgaande lijn voor het voorbereidend en aanvankelijk lezen in de groepen 1, 2 en 3. Doelstelling van dit traject is om het leesonderwijs in de achtereenvolgende groepen beter op elkaar af te stemmen zodat de aansluiting tussen groep 2 en 3 soepel en logisch verloopt. **Daarbij geven we het spelend leren de aandacht die het verdient, maar stellen we óók leeractiviteiten centraal die gericht zijn op het leesonderwijs.** We zoeken de zone van de naaste ontwikkeling op. Dit traject loopt door in het volgende schooljaar.

Individuele begeleiding in aanloop naar gespecialiseerd onderwijs en TLV in school voor leerling met Down

Op onze school hadden wij een jongen met zeer complexe problematiek. Deze problematiek heeft ertoe geleid dat hij niet meer in groepsverband les kon krijgen en voor hem een plek in het gespecialiseerd onderwijs beter passend was. Helaas bleek de plek die we voor hem hadden gevonden bij aanvang van dit schooljaar vergeven te zijn aan een kind voor wie dit nóg urgenter was. Met behulp van het ondersteuningsbudget van het samenwerkingsverband hebben wij voor deze jongen individuele begeleiding in kunnen huren. Door de extra begeleiding kon deze leerling op school blijven tot er een plekje vrij was in het gespecialiseerd onderwijs.

Op onze school hebben wij een kleuter met het syndroom van Down, voor hem hebben we een TLV voor ondersteuning in de basisschool. Naast het toegewezen budget (waarmee wij individuele begeleiding inzetten) werken wij nauw samen met de Hartekamp, een medewerker geeft hier op school ook extra begeleiding. Er is regelmatig overleg met cluster 3 (langdurig en chronisch zieke kinderen, red.) voor advies en begeleiding van leerkrachten. De leerkrachten nemen deel aan de intervisiegroep over leerlingen met het Syndroom van Down op een reguliere basisschool. Deze leerling met Syndroom van Down voegt echt iets toe in zijn groep! Voor dit moment is onze school een passende plek voor hem.

Vergroten autonomie door Noordwijkse Methode en inzet op positieve groepsdynamiek

Dit schooljaar zijn we begonnen met de implementatie van de Noordwijkse Methode; deze werkwijze sluit goed aan bij de onderwijsbehoeften van onze leerlingen. Voor de wereldoriëntatie vakken, hebben we dit jaar de vak-ateliers ingevoerd. Leerkrachten hebben aan de hand van de kerndoelen lessenseries ontworpen rondom een thema. Zij geven deze aan een aantal groepen. Het was even wennen, maar we zien enthousiaste leerkrachten en actieve en geboeide leerlingen. En we zien de school groeien als geheel. Passie, talent, expertise en creativiteit van de teamleden worden volop benut. Ook de ouder-en-kind-leerkrachtgesprekken hebben we overgenomen uit de Noordwijkse Methode. Sinds dit schooljaar voeren we de gesprekken vanaf groep 3 met ouders én het kind. Ook dit was even spannend, maar we zijn vooral positief over deze nieuwe aanpak. Door deze gesprekken geven we de kinderen autonomie; ze krijgen inzicht in hun eigen leerproces en voelen verantwoordelijkheid voor hun eigen ontwikkeling. Autonomie is één van de kernwaarden in onze visie; daar sluit deze nieuwe werkwijze goed bij aan.

Eén van onze middenbouwgroepen is een 'dynamische' groep waar zich op een bepaald moment veel incidenten voordeden. We hebben op drie niveaus hulp ingeschakeld: individueel, op groepsniveau en door in te zetten op teamscholing. Met enkele kinderen is een individueel traject gestart. Ook is er een groepstraining ingekocht waarbij ook de leerkracht handvatten heeft gekregen voor het verbeteren van de groepsdynamiek. Tot slot heeft de trainer een deel van het team begeleid bij het opstellen van een anti-pest-protocol en een protocol m.b.t. grensoverschrijdend gedrag. Dit heeft ons als team meer duidelijkheid gegeven over waar onze grenzen liggen en hoe we willen handelen wanneer deze worden overschreden. Door de interventies is de sfeer verbeterd en voelen kinderen zich prettiger in de school.

Inzet interne begeleider voor observatie en analyse en coaching HB leerling

Wij hadden zorgen over de ontwikkeling van een leerling in de onderbouw vanwege een combinatie van een ingewikkelde thuissituatie, een korte concentratieboog en een laag leertempo. De leerling kende de letters, maar kwam niet tot lezen; bleef haken bij de eerste letter van een woord. Inzet van ontwikkelingsmateriaal voor kleuters bood geen soelaas. Met extra observatie en analyse door de interne begeleider wisten we het probleem

te identificeren en kwamen we tot een oplossing. Door terug te gaan naar auditieve analyse en synthese in spelvorm (met plaatjes van woorden die veel op elkaar lijken, aangeboden door onderwijsassistent) kwam deze leerling binnen twee weken tot lezen.

Een hoogbegaafde leerling in de middenbouw, krijgt twee uur per week extra ondersteuning. Daarbij wordt hem uitdagende stof aangeboden, maar er zijn ook sociaal emotionele doelen. Hierbij is hij gekoppeld aan een andere leerling, die makkelijk leert en sociaal-emotioneel wat sterker is. De hoogbegaafde leerling wil altijd de beste en de snelste zijn en blokkeert wanneer dit niet lukt. Hij huilt dan en kan er niet over praten. **Ondersteuning – door IB-er en de leerkracht – bij het reflecteren op zijn reactie en beschrijven wat er gebeurt op zo’n moment, heeft ertoe geleid dat hij nu – hardop en zonder te huilen – kan zeggen dat iets niet lukt.** Hij vraagt én accepteert de hulp van zijn maatje.

Intensieve ondersteuning voor NT2 leerling en maatwerk aangevuld met DWS voor HB leerling

In overleg met de ITK (internationale taalklas) hebben wij een leerling – die vanuit het buitenland naar Nederland verhuisde – opgenomen in een middenbouwgroep. Over de nodige interventies in het Nederlandse taalaanbod heeft de ITK met ons meegedacht, in de groep geobserveerd en ondersteuning geboden. Ook heeft de ITK ons geholpen bij het opstellen van een adequaat handelingsplan voor de leerling waarin doelen zijn opgesteld voor onder meer lezen, spelling, woordenschat en sociaal-emotionele ontwikkeling. Een jonger kind uit hetzelfde gezin is in de begeleiding meegenomen.

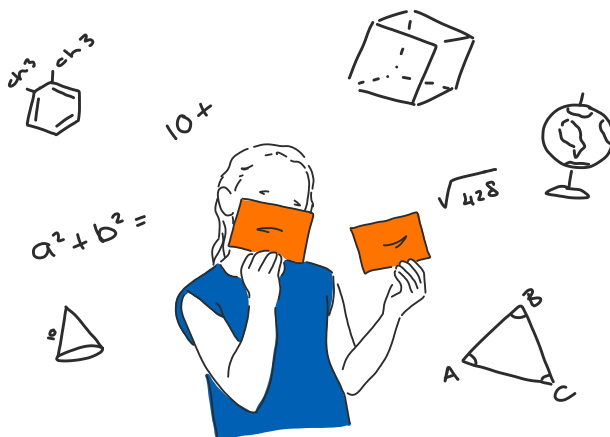
Drie keer per week intensieve ondersteuning heeft ervoor gezorgd dat deze leerling snel de taal heeft opgepikt en zich prettig en veilig voelt op school. Met extra ondersteuning en hulp van de ITK kon de leerling starten én zich ontwikkelen bij ons op school.

In de middenbouw is een leerling ingestroomd met een hoogbegaafd profiel, maar deze leerling heeft ook moeite met focus en zelfstandigheid. Interventies van IB, HB-coördinator en leerkrachten leidden niet tot verandering. Hierbij hebben we ondersteuning gevraagd van een HB-expert van het samenwerkingsverband. Ook kreeg hij een plek op de Day a Weekschool (DWS). Bovendien hebben we een versnellingstraject ingezet. Dit alles bood cognitief

soelaas, maar de gehoopte verandering in gedrag zagen we helaas niet. Door opnieuw de hulp in te roepen van de HB-specialist, kregen we duidelijkheid over welke stappen we nog kunnen ondernemen op het gebied van sociaal (sociaal-emotionele) ontwikkeling. De input van de HB-specialist, DWS én intensieve ondersteuning heeft afstemming bevorderd.

Scholing voor versterken kennis rondom hoogbegaafdheid en teamstudie Executieve Functies van Zien

Naast het Levelwerk dat wij al een aantal jaren hebben voor de meer begaafde leerlingen, zijn we dit schooljaar gestart met projectgroepen. De kinderen van groep 3 t/m 5 en 6 t/m 8 (later in het schooljaar groep 2 t/m 4 en 5 t/m 7) ontmoeten elkaar in deze projectgroepen onder begeleiding van de specialist hoogbegaafdheid en kunnen als peers gezamenlijk vraagstukken oplossen in projecten. Dit hebben we op deze manier georganiseerd omdat we slechts enkele Levelwerkers per groep hebben en deze kinderen juist veel kunnen leren van samenwerken. Een van onze leerkrachten heeft een cursus gevolgd bij LICH (expertisecentrum voor hoogbegaafdheid). Zij schaft materialen aan voor de projecten en heeft hier ook ruimte voor. In onze projectgroepen voorzien we in behoefte van leerlingen aan contact met gelijkgestemden.

Begeleiden gedegen, verantwoorde overstap van gespecialiseerd naar regulier onderwijs en maatwerk voor HB leerling

Ook in het afgelopen jaar hebben we ervaren dat de overstap richting het reguliere onderwijs vanuit een setting van speciaal basisonderwijs een ingewikkeld proces is. Complicerende factoren: De overstap kan meer de wens van ouders dan van de betrokken scholen zijn. De vragen **Wat is wenselijk?** en **Wat is haalbaar?** lopen daarbij soms door elkaar. Als beide partijen een overstap wenselijk vinden, dan volgt de puzzel over wat een passende vervolgschool kan zijn. Door ons schoolconcept merken we dat wij nogal eens worden gezien als passende school omdat deze vorm van onderwijs een individuele benadering in zich heeft. De vraag of een leerling zelfstandig genoeg is of voldoende richting zelfstandigheid begeleid kan worden, wordt minder snel gesteld. **Open, eerlijke communicatie en een gezamenlijke onderzoekende houding zijn cruciaal in dit proces.**

Een leerling die in de onderbouw al opviel, is vervroegd naar de middenbouw gegaan op grond van observaties en behaalde toetsresultaten. In de middenbouw stagneerde het lezen en ook motoriek en werkhouding gaven reden tot zorg. Dit leidde tot frustratie bij de leerling en een negatieve leercurve. In overleg met ouders is een zorgtraject opgestart om de problematiek aan te pakken. Ook heeft een hoogbegaafdheidsexpert van het samenwerkingsverband met ons meegedacht. **Alle hulp tezamen heeft geresulteerd in nieuwe inzichten en acties om intensiever af te stemmen op zijn onderwijsbehoeften.** Er is er nu hulp voor zijn mogelijke dyslexie én meer oog voor zijn vermoedelijke HB kant. Door dit proces goed te doorlopen zien wij nu een blij en lerend kind.

Inzet expertise ten behoeve van maatwerk en transitie naar circuitonderwijs

Wij hebben een leerling van een andere school overgenomen in de bovenbouw. Dit omdat de leerling door zijn gedrag daar niet meer tot leren kwam en de school van herkomst handelingsverlegen raakte. Op onze school zijn we direct met een individueel plan en hulpverlening gestart. We hebben overlegd met alle betrokken instanties én we hebben duidelijke kaders gesteld. Hierdoor durfden we het aan met deze leerling, al zijn we – enkele MDO's verder – nog wel zoekende met hem. **In overleg en met behulp van de inzet van specifieke expertise blijven we zoeken naar afstemming op de onderwijsbehoeften van deze leerling.**

Twee jaar geleden zijn we begonnen met circuitonderwijs (instructies in kleine groepen) om meer passend onderwijs voor al onze leerlingen te kunnen realiseren. Dit schooljaar zijn we gestart met de transitie naar unit-onderwijs waardoor we de mogelijkheid krijgen om kinderen, ongeacht hun leerjaar, passende instructies te geven. **We zijn als school in ontwikkeling richting meer gepersonaliseerd leren.**

Versteving van ondersteuningsstructuur op gebied van lezen en spelling

Sinds dit schooljaar staat onze ondersteuningsstructuur op het gebied van leerlingen met lees- en/of spellingsproblematiek in het algemeen steviger in de schoenen. **We hebben het mogelijk gemaakt voor leerkrachten om onderwijsassistenten in te zetten om de groep over te nemen tijdens momenten van zelfstandig werken.** Zo hebben de leerkrachten zelf de tijd en de mogelijkheid om deze leerlingen de nodige specifieke ondersteuning te bieden op het niveau van breedte en diepte.

Hartelijk dank voor jullie bijdragen!

Antoniusschool Aerdenhout

IKC De Argonauten

De Ark Haarlem

Bavinckschool

Bosch en Hovenschool

Prinses Beatrixschool Heemstede

De BSV

De Dolfijn

Don Bosco

De Evenaar

De Franciscus

De Globe

Hannie Schaftschool Haarlem

Hannie Schaftschool Zandvoort

Mgr Huibersschool

Jacobaschool

Josephschool

Liduinaschool Timorstraat

ML Kingschool (Plein Oost)

De Meer

Oranje Nassau School

De Peppelaer

SAB

De School

Sint Bavo Eemstraat

Spaarneschool

De Talenten

Ter Cleeff

Theresiaschool

Tijo van Eeghenschool

Wadden Molenwijk

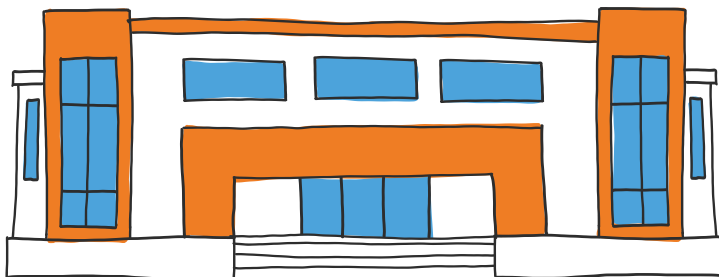
Willem van Oranjeschool

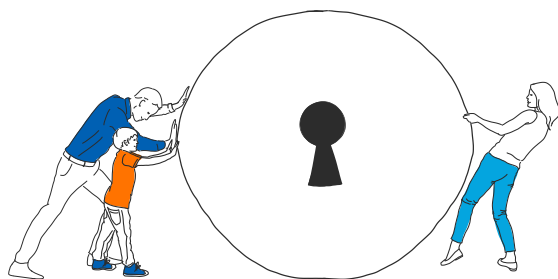
Willinkschool

De Wijde Wereld

De Zonnewijzer

De Zuiderpolder

NB: Ten behoeve van leesbaarheid, lengte en anonimiteit van de betrokkenen, zijn in de teksten hier en daar redactionele aanpassingen gedaan.

Illustraties: PreziAll - Aafke Driessen

Vormgeving: Buro Fraai - Lisa van de Reep

Drukwerk: Prepress4U

Tekst en organisatie: SWV PO-ZK- Willeke Heijkoop en Ria Robison

Dit boekje is een uitgave van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Zuid-Kennemerland. Haarlem, september 2020

